

**Bemagtiging van adolessente slagoffers van
gesinsgeweld**

Deur

ANNELIE OLIVIER

Voorgelê ter gedeeltelike vervulling van die
vereistes vir die graad

**MAGISTER DIACONIOLOGIAE
(SPELTERAPIE-RIGTING)**

aan die

UNIVERSITEIT VAN SUID-AFRIKA

STUDIELEIER: MnR H.B. Grobler

NOVEMBER 2005

**Empowerment of adolescent victims of family
Violence**

By

ANNELIE OLIVIER

Submitted in fulfilment of the requirements for the
degree of

**MASTER OF DIACONIOLOGIAE
(PLAY THERAPY)**

at the

UNIVERSITY OF SOUTH AFRICA

SUPERVISOR: Mr H.B. Grobler

NOVEMBER 2005

IF I COULD DO IT AGAIN

If I had my child to raise all over again.....

I'd finger paint more and finger point less,

I'd do less correcting and more connecting.

I'd take my eyes off my watch and watch with my eyes,

I would care to know less and know to care more.

I'd take more hikes and fly more kites.

I'd stop playing serious and seriously play.

I would run through more fields and gaze at more stars.

I'd do more hugging and less tugging.

I would be firm less and affirm much more.

I'd build self-esteem first and the house later.

I'd teach less about the love of power – and more about the power of love

Author - unknown

BEDANKINGS :

Graag wens ek hiermee my opregte dank en waardering aan die volgende persone oor te dra:

- Mr. Herman Grobler, my studieleier, vir sy bekwame en volgehoue ondersteunende hulp en leiding aan my.
- Marthie vir die taalversorging.
- Tertia en Linda vir hul hulp van lang ure se tik. Dankie sal nooit genoeg wees nie!
- Die Hoof en sy personeel van die Hoërskool X wat vir my die geleentheid gebied het om die navorsing by die skool te kon doen en die kinders wat hul bereid verklaar het om deel te neem aan die navorsing asook bereid was om aan hul seer te werk, soms onder moeilike omstandighede.
- 'n Spesiale woord van dank aan my wonderlike en dierbare eggenoot, Juan en ons twee lieflike kinders, Charl en Nerissa. Dankie vir julle onbaatsugtige opofferings en ondersteuning aan my gedurende my studies.
- Aan verskeie vriendinne en kollegas vir hul aanmoediging en ondersteuning.

AAN GOD AL DIE EER

OPSOMMING

Die navorsing handel oor die bemagtiging van adolescente slagoffers van gesinsgeweld. Die doel van die studie was om deur middel van 'n beskrywende, kwalitatiewe tipe navorsing die terapeutiese intervensieproses van twee gevallenstudies te beskryf. Hierdie navorsing het met behulp van semi-gestruktureerde onderhoudvoering geskied.

Die populasie in die studie was begrens tot adolescente slagoffers tussen die ouerdom twaalf tot agtien jaar wat slagoffers van gesinsgeweld is. Die steekproef in hierdie studie was twee respondenten. Die kinders is verbonde aan 'n hoërskool te Roodepoort.

Daar is na afloop van die empiriese studie tot die gevolgtrekking gekom dat indien 'n terapeutiese proses - soos wat deur Oaklander (1994:289) voorgestel word met die benutting van gestaltpelterapeutiese tegnieke – deurloop word, die adolescent wat aan gesinsgeweld blootgestel word, bemagtig word. Soos ook uit die literatuur duidelik blyk, het die navorsing die afleiding gemaak dat gesinsgeweld vernietigend op die adolescent inwerk en dat hy deur gestaltpelterapie bemagtig kan word.

SUMMARY

The research deals with the empowerment of adolescent victims of family violence. The purpose of the study was to give an account of the therapeutic intervention process of two case studies, by means of a descriptive, qualitative type of research. This research was executed via semi-structured interviews by the researcher.

The population in the study was limited to adolescent victims between the age of twelve to eighteen years, who are victims of family violence. The sample in this study was two respondents. The children are students at a high school in Roodepoort.

After completion of the empiric study it was concluded that the adolescent who is exposed to family violence, is empowered if a therapeutic process – like the one suggested by Oaklander (1994:289) which applies gestalt play therapeutic techniques – is followed. As clearly shown in the literature, the researcher came to the conclusion that family violence has a destructive effect on the adolescent and that he can be empowered by gestalt play therapy.

KERNBEGRIFFE

GESTALTTERAPIE

GESTALTSPELTERAPIE

BEMAGTIG

ADOLESSENT

ONTWIKKELINGSFASE

TEGNIEKE

GESINSGEWELD

SLAGOFFER

TERAPEUTIESE PROSES

BLOOTSTEL

KEYWORDS

GESTALT THERAPY

GESTALT PLAY THERAPY

EMPOWER

ADOLESCENT

DEVELOPMENTAL PHASES

TECHNIQUES

FAMILY VIOLENCE

VICTIM

THERAPEUTIC PROCESS

EXPOSE

INHOUDSOPGawe

HOOFSTUK 1: KONSEPTUALISERING VAN DIE ONDERSOEK

1.1	INLEIDING	1
1.2	MOTIVERING VIR KEUSE VAN DIE ONDERWERP	2
1.3	PROBLEEMFORMULERING	3
1.4	DOELSTELLINGS EN DOELWITTE	4
1.4.1	Doelstelling	4
1.4.2	Doelwitte	4
1.5	NAVORSINGSVRAAG	5
1.6	NAVORSINGSBENADERING	5
1.7	SOORT NAVORSING	6
1.8	NAVORSINGSTRATEGIE	7
1.9	NAVORSINGSPROSEDURE EN WERKWYSE	7
1.10	UITVOERBAARHEID VAN DIE ONDERSOEK	8
1.10.1	Literatuurstudie	9
1.10.2	Konsultasie met kundiges	9
1.10.3	Omskrywing van universum, afbakening van steekproef en wyse van steekproefneming	9
1.10.3.1	Universum	9
1.10.3.2	Populasie	10
1.10.3.3	Steekproef	10
1.10.3.4	Tipe Streekproefneming	10
1.11	ETIESE ASPEKTE	11
1.12	DEFINISIES VAN HOOFKONSEPTE	14
1.12.1	Adolessensie	14
1.12.2	Gesinsgeweld	15
1.12.3	Gestaltterapie	15
1.12.4	Bemagtiging	16
1.13	INDELING VAN NAVORSINGSVERSLAG	16

HOOFSTUK 2: DIE GESTALT BENADERING AS TEORETIESE FUNDERING VIR DIE STUDIE

2.1 INLEIDING	17
2.2 ONSKRYWING VAN BEGRIFFE	17
2.2.1 Gestalt	17
2.2.2 Gestaltterapie	18
2.2.3 Gestaltspelterapie	19
2.3 TEORETIESE KONSEPTE VAN DIE GESTALTTEORIE	20
2.3.1 Holisme	21
2.3.2 Homeostase/organismiese selfregulering	21
2.3.3 Kontak	22
2.3.3.1 Introjeksie	23
2.3.3.2 Projeksie	23
2.3.3.3 Samevloeiing	23
2.3.3.4 Retrofleksie	23
2.3.3.5 Defleksie	24
2.3.4 Polariteite	24
2.3.5 Struktuur van die persoonlikheid	25
2.3.5.1 Sintetiese-/valse laag	25
2.3.5.2 Fobiese laag	26
2.3.5.3 Impasse	26
2.3.5.4 Implosiewe laag	27
2.3.5.5 Eksplosiewe laag	27
2.4 DOELSTELLINGS VAN GESTALTSPELTERAPIE	27
2.4.1 Bevordering van selfhandhawende gedrag	28
2.4.2 Bevordering van Bewussyn van sy eie proses	28
2.4.3 Bevordering van Integrasie	29
2.5 'N TERAPEUTIESE PROSES VIR GESTALTTERAPIE MET DIE ADOLESCENT WAT AAN GESINSGEWELD BLOOTGESTEL WORD	30
2.5.1 Bou van die Terapeutiese verhouding	30
• Totstandkoming van 'n ek-jy-verhouding	30

• Bewussyn in die teenswoordige (hier en nou)	31
• Verantwoordelikhede	31
• Ervaring en ontdekking	31
• Wyse van Assessering	31
• Weerstand	31
2.5.2 Kontakmaking	32
• Sensoriese en liggaamlike kontakmaking	33
• Versterking van sin vir die self	33
2.5.3 Emosionele uitdrukking	34
• Uitdrukking van aggressiewe energie	34
• Uitdrukking van emosies	34
2.5.4 Selfvertroeteling	35
2.5.5 Terminering	36
2.6 SAMEVATTING	37

HOOFSTUK 3: DIE ADOLESCENT AS SLAGOFFER WAT AAN GESINSGEWELD BLOOTGESTEL WORD

3.1 INLEIDING	38
3.2 DIE ADOLESCENT SE ONTWIKKELINGSTAKE	39
3.3 DIE ONTWIKKELINGFASE VAN DIE ADOLESCENT	39
3.3.1 Liggaamlike ontwikkeling	39
3.3.2 Kognitiewe ontwikkeling	40
3.3.2.1 Formeel operasionele denke (Absolute denke)	40
3.3.2.2 Effek van kognitiewe veranderinge op sekere aspekte van hulle ontwikkeling	40
3.3.3 Emosionele ontwikkeling	41
3.3.4 Morele ontwikkeling	42
3.4 GESINSGEWELD EN OMSKRYWING DAARVAN	43
3.5 DIE VORME VAN GESINSGEWELD	45
3.5.1 Fisiese mishandeling	45
3.5.2 Seksuele mishandeling	46
3.5.3 Verbale mishandeling	46

3.6	DIE GEVOLGE VAN GESINSGEWEELD	48
3.6.1	Die kind	50
3.6.2	Die slagoffer en Oortreder	55
3.6.3	Langtermyn gevolge van gesinsgeweld	56
3.7	KENMERKE VAN GESINSGEWEELD BY DIE OORTREDER, SLAGOFFER EN DIE KIND	56
3.8	SAMEVATTING	59

HOOFSTUK 4: EMPIRIESE GEGEWENS EN NAVORSINGSBEVINDINGS

4.1	INLEIDING	60
4.2	METODE VAN DATA-INSAMELING	60
4.3	DOEL VAN DIE NAVORSING	61
4.4	OBJEKTIWITEIT VAN DIE NAVORSER	61
4.5	RESULTATE VERKRY VANUIT KWALITATIEWE ONDERHOUDE	62
4.5.1	Agtergrondsinligting van die respondentie	63
4.5.1.1	Respondent "A"	63
4.5.1.2	Respondent "B"	63
4.5.2	Sessie 1	64
4.5.2.1	Respondent "A"	64
4.5.2.2	Respondent "B"	66
4.5.3	Sessie 2	67
4.5.3.1	Respondent "A"	67
4.5.3.2	Respondent "B"	69
4.5.4	Sessie 3	70
4.5.4.1	Respondent "A"	70
4.5.4.2	Respondent "B"	71
4.5.5	Sessie 4	72
4.5.5.1	Respondent "A"	72
4.5.5.2	Respondent "B"	73
4.5.6	Sessie 5	73
4.5.6.1	Respondent "A"	73

4.5.6.2	Respondent "B"	75
4.5.7	Sessie 6	76
4.5.7.1	Respondent "A"	76
4.5.7.2	Respondent "B"	77
4.5.8	Sessie 7	78
4.5.8.1	Respondent "A"	78
4.5.8.2	Respondent "B"	79
4.5.9	Sessie 8	79
4.5.9.1	Respondent "A"	79
4.5.9.2	Respondent "B"	80
4.5.10	Sessie 9	82
4.5.10.1	Respondent "A"	82
4.5.10.2	Respondent "B"	82
4.5.11	Sessie 10	83
4.5.11.1	Respondent "A"	83
4.5.11.2	Respondent "B"	85
4.5.12	Terminering sessie	85
4.5.12.1	Respondent "A"	85
4.5.12.2	Respondent "B"	86
4.6	ONDERHOUDE MET ONDERWYSERS AS	86
	KUNDIGES VAN DIE BETROKKE HOëRSKOOL WAAR DIE	
	NAVORSING UITGEVOER IS	
4.7	SAMEVATTING	88

HOOFSTUK 5: GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

5.1	INLEIDING	89
5.2	DIE NAVORSINGSPROBLEEM, -VRAAG EN DIE DOEL	89
	VAN DIE STUDIE	
5.2.1	Die navorsingsprobleem	89
5.2.2	Die navorsingsvraag	90
5.2.3	Doelstellings en doelwitte	90
5.2.3.1	Doelstellings	90
5.2.3.2	Doelwitte	90

5.3 GEVOLGTREKKINGS	91
5.3.1 Gestaltpsychoterapie as konseptuele raamwerk	91
5.3.1.1 Basiese teoretiese konsepte binne die gestaltpsychoterapeutiese proses	91
5.3.1.2 Doelstellings van gestaltpsychoterapie	95
5.3.1.3 Terapeutiese proses in gestaltpsychoterapie	96
5.3.1.4 Die volgende aspekte is van belang om tydens elke terapeutiese sessie te figureer	97
5.3.2 Gevolgtrekkings met betrekking tot die adolescent wat aan gesinsgeweld blootgestel word met gesinsgeweld as konseptuele raamwerk vir die studie	98
5.3.2.1 Die adolescent teen die agtergrond van sy totaliteit	98
5.3.2.2 Gevolgtrekkings met betrekking tot gesinsgeweld as verskynsel	99
5.4 DOELBEREIKING EN BEANTWOORDING VAN DIE NAVORSINGSVRAAG	102
5.5 AANBEVELINGS	102
5.6 SLOTSOM	103
 Diagram 1: Vorme van gesinsgeweld	45
 Diagram 2: Die effek van gesinsgeweld op die ontwikkelingsfase van adolesensie	49
 Tabel 1 : Die effek van gesinsgeweld op die kind	51
 Tabel 2 : Kenmerke van gesinsgeweld by die oortreder, slagoffer en die kind	57
 Bylaag 1: Onvoltooide sinne	104
 BIBLIOGRAFIE	112